

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

674

8

10K80-958

624

E. Gerhardt.

OPRECHT ONDERWYS
Van de
LETTER-KONST,

Bekwaam

**Om alle Personen in korten Tijd wel
en dothamelijk te leeren Spell en Teezen;
alwaar 't ook datze in hun Jeugd nog
A / nog B / geleerd hadden.**

Ten dienste der algemeene Schoulen en School-
meesteren. Beknoppelijk r'zamen gesteld.

Doos B. HAKVORD.

*Deze laatste Druk van nieuws overzien, Gecorrigeerd
en verbeterd.*

Te **UTRECHT,**
By **DIRK KEMINK EN ZOON,**
Boekdruckers in de Schoutesteeg, 1798.

Wie de Letteren en 't Boek-drukken eerst heeft gevonden.

Hadden ons Doozouders ons niet Beschreeven/
Gzof / Bot / Beestig / en onbesneden was
ons Leben /

Want zo de Letteren en 't Spellen hebben gebonden/
Over menig Honderd Jaaren / en lange stonden.

Mercurius Quintus / zo Dioborus zeid klaar /

Doob eerst de Letteren in Egypten dat 's waar.

Cadmus zoeg 'er Resten daar na in Grieken land

Die hy zels fantazerde dooz zyn Verstand.

Melicus ging daar toe nog Hier ordinezieren /

Plaamebus nog Hier / als men Cogen ging Vis-
trueeren.

Aranagoras / schreef 't Eerste Boek met der Hand
deligent.

Laurens Coster / 't Haarlem vond eerst de Pzent /

Daar dooz ons buizend dingen nu openbaaren /

Die eerstids buister en verborzen waren :

Principaal de Zeven konsten die men leert in
Schoolen :

Die althans iet begeert te Leeren mag niet doolen /

't Zy in Bybel / Wetten / en andere Historiën /

Hy woze een geagt Man tot eenwigge Memoriën :

Richdom en Meerlofheid is 'er mee te bejaagen /

Wel hem die Konsten zoekt die God wel bejaagen.

OPRECHT ONDERWYS

VAN DE

NEDERDUITSCH E

SPEL-, L E E S-

E N

SCHR Y F - K O N S T ,

Op de gemakkelykfte wyze voorgesteld.

DE EERSTE AFDEELING.

Handelende van 't A, B, C, en hoe 't zelve gedeeld word.

Ons Nederduitsch A / B / C / 't welk wy voorgenomen hebben hoort en buitelyk te verklaaren / bestaat uit Zes-en-twintig letteren / namentlyk:

a b c d e f g h i j k l
 a bee, cee, dec, ee, ef, gee, haa, i, je, kaa, el,
 m n o p q r s t u v w
 em, en, o, pee, ku, er, es, tee, u, ve, we,
 x y z.
 ex, v, zed.

Met deze 26 letteren kan en moet alles geschreeven en uitgezukt worden / wat onder de bewattinge van 't menschelyk verstand valt.

Daarom is 't van nooden dat zich de Jeugd vooreerst wel naarstig oefenen / om alle de Letteren van 't A / B / C / zo wel Groot als Klein, te leeren kennen en onderscheiden; 't welk gemeenlyk op deze volgende wyze geschied: Eerst doet men hen de Letteren in 't A / B / C / van vooren noemen / daar na van agteren / en als zy dit wat getruubt zyn /

kan bzaagt men sien de Letteren door walthanderen / om alzo een vaste en vaarbige kennis te hebben in 't noemen der Letteren / zonder welke men niet behoort te Spellen of Boekstaaven kan: want

Men moet in 't A, B, C, eerst wel geoeffend wezen, eer men in eenig Boek iets kan verstaan of leezen.

Daar na gaat men over tot het Spellen. Wel te Spellen is de grond van wel te Lezen. Het Spellen kan men niet te veel leeren. De menschen worden dan eerst gewaar datze niet Spellen kunnen / waanneerze Schryben willen / maar dan is 't te laat / zy moesten het eerst geleerd hebben. Wy raaden diegenen dat men de Leerlingen zo lange laat Spellen / tot datze althou zelve beginnen te Lezen. Dize al uit het W/B/C. Boek zijn en de Carechismus Een / Twee / ja Driemaal door geleerd hebben / dat doet nog weynig tot de zaak; zy moeten eerst het Spellen wel kunnen; 't is anders onmogelijk een Brief of iets anders na behooven te Schryben: want het kan gebeuren / zo'er maar een Letter te weynig of te veel in 't woord is / dat men 't zelve kwalijk / ja geenzins Lezen of Boekstaaven kan.

Onze Nederduitsche Letteren worden bekwaemelijk onderscheiden in Hoofd-Letteren / Druk-Letteren en Schryf-Letteren.

De Hoofd-Letteren zijn:

A B C D E F G H I K L M N O P Q R
S T U V W X Y Z.

De Druk-Letteren zijn:

A a B b C c D d E e F f G g H h I i J j K k L l M m N n O o P p Q q R r S s
T t U u V v W w X x Y y Z z.

De

De Schyff- Letteren zyn:

A b c d e f g h i j k l m n o p q r s
t u v w x y z.

Dezelfde Hoofd- Letteren.

A B C D E F G H I J K L M
N O P Q R S T U V W X Y Z.

Maar bewijst men in onze Taal niet altyd met Nederduitsche Letteren schyff / en veele Boeken met Romeinsche en Italiaansche Letteren worden gebuykt / zoo is 't noodzakelyk dat de leerlingen dezelve ook kennen.

Romeinsch *A / B / C.*

A a b c d e f g h i j k l m n o p q r s
t u v w x y z.

Dezelfde Hoofd- Letteren.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q
R S T U V W X Y Z.

In den Druk worden onder de Romeinsche ook deze Schynsche Letteren gebuykt / anders Cuyff of Italiaansch genaamd.

A a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u
v w x y z.

Dezelfde Hoofd- Letteren.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q
R S T U V W X Y Z.

De kragt der Letteren is de Klank, die zy volgens hun benaaming / in Spellen en Spreken voortbrengen.

Daarom worden de Letteren by de Hebreën onderscheiden 1. in Keel-letters. 2. Tong-letters. 3. Gememelt-letters. 4. Tand-letters, en ten 5. Lip-letters. Doch nadien dit onderscheid in onze Taal van weinig gebruik is / achten wy onnodig het zelve nader aan te wijzen.

Alle de Letteren van 't a / b / c / worden afgedeld in twee Deelen / te weten in Klink-letters (Vocalen) en in Medeklinkers (Consonanten.)

De Klink-letters zijn Vijf in 't Getal.

a / e / i / o / u.

Deze worden Klinkers genaamd / om datze de Woorden in 't uitspreken hunnen klank geeven; want men kan niet een Woord Spellen / laat het by zo hoort wezen als 't wil / of men moet ten minsten een van deze Klink-letters daar toe gebruiken; gelijk men uit deze weinige Woordbeelden klaarljk zien kunt.

angst, schenkt, nkt, ns, ktk.

Maar door de byvoeging van een Klinker worden de bovenstaande Letteren tot verstaanlijke Woorden gemaakt / als:

angst, schenkt, nkt, ns, kurt.

De gemelde Klinkers kunnen ook in veel Woorden op huu zelve een geluid maaken; gelijk dat te zien is in.

A-dam, E-va, I-ver, O-jevaar, U-ren, en meer anderen.

Van dese vijf Klink-letters worden 19 Twee-klanken en 2 Drie-klanken gemaakt / die men in Onduitsch Diphthongen en Triphthongen noemt; 39 woorden gemaakt

maakt van twee en van drie ongelijke Klinkers, die een gemengt geluid voortbrengen / en zijn deze:

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11.
 ae, ai, aai, au, aau, ei, eu, eeu, ie, oe, ooi,
 12. 13.
 ou, ui.

De Drie klanken zijn deze / ieu, oei.

Van welke top in de Verklaringe van 't a / b / c. zeede zullen handelen.

De Medeklinkers (Consonanten) zijn deze:

b, c, d, f, g, h, k, l, m, n, p, q, r, s, t, v, w, x, y, z.

Zo worden Mede-Klinkers genaamd / om datze van hun zeiven geen klank of geluid kunnen maaken; maar ontfangen hun geluid van de Klinkers die voor of agter hen staan; 't welk wy niet nodig agten zeede aan te wijzen.

T W E E D E A F D E E L I N G.

Van de Letter-greepen (Syllabens)

Gelijc de Redenen uit Woorden / zo worden de Woorden uit Letter-greepen / en de Letter-greepen wederom uit verscheiden Letteren te zamen gesteld.

Een euer-greep is van de bebattinge van Een, Twee, Drie, Vier, Vyf, Zes, en meer Letteren, die te zamen een enkel geluid uitmaaken.

En gelijk de Letteren / met welke de Letter-greepen gespeld worden / min of meer zijn / na dat zulke de hragt en klank bereijcht / zo zijn ook de Letter-

ter-greepen in de Woorden meer of min / na dat de
 zaaken die door de Woorden worden betekend uit-
 gebzukt het zelve Nomen te bezorgen : 't welk uit
 deze nabalgende Woorden klaarlijk te zien is.

Woorden van 'een Letter-greep , volgens d'ordre
 van het A , B , C.

A,
 Aempt
 Arm
 Aard
 Aerg
 Aal
 Aaght
 Aap
 Aig
 Aar
 B
 Baak
 Baan
 Bed
 Bloed
 Brieft
 Boom
 Bier
 Bank
 Baan
 Beelt
 Buijn
 Bial
 Brou
 Bied

Buik
 Boest
 Bang
 Berg
 Bark
 C
 De c is geen
 duitche letter.
 D
 Daak
 Dreg
 Dienft
 Dood
 Duim
 Droom
 Duijl
 Darm
 Deel
 Dier
 Doer
 Duit
 Dron
 Dwaalt
 Dag
 Dienft

Doof
 Druk
 E
 Ede
 Ede
 El
 Eft
 Eng
 Ernst
 Eer
 Eng
 Ey
 Erf
 F
 Floerft
 Fell
 Fu
 Foerft
 Fluft
 Fuit
 Fied
 Fraal
 Fett
 G
 Gaan

Groot
 Geest
 Goet
 Git
 Gaan
 Gal
 Gout
 Gek
 Glad
 Goud
 Gad
 Gom
 Gaan
 H
 Helt
 Heer
 Hyn
 Ham
 Heir
 Hof
 Hier
 Helt
 Hout
 Haak
 Hoof

Helm

Helm
 Hut
 Hand
 Hoer
 I
 Jaar
 Inkt
 Jeugh
 Jagt
 Jong
 Jakh
 Jent
 K
 Knaal
 Kigt
 Kofh
 Kind
 Knaak
 Keel
 Klier
 Kzoegh
 Kelt
 Kam
 Kleed
 Kalf
 Kerf
 Kunst
 Koe
 Knaag
 Kzam
 Kuil
 Kzant
 Kzent
 Kalk

L
 Lakh
 Ligt
 Look
 Lapp
 Ligt
 Lof
 Laud
 Leer
 Lant
 Lam
 Lief
 Laan
 Lust
 M
 Maag
 Min
 Merck
 Mand
 Meer
 Mout
 Muts
 Mier
 Mof
 Melk
 Moet
 Mat
 Mild
 Maagb
 N
 Nagt
 Neef
 Nut
 Naalb

Nigt
 Naam
 Neib
 Nap
 Net
 Noot
 Nop
 Nier
 Neug
 Naalb
 O
 Oub
 Ooft
 Op
 Ooz
 Om
 Of
 Oom
 Oq
 Oog
 Ong
 Oost
 P
 Paal
 Plas
 Pzigh
 Poel
 Pzaat
 Pand
 Pool
 Put
 Pond
 Puik

Pauf
 Plaats
 Post
 Pen
 Q
 De q is geen
 duitche let-
 ter. R
 Raad
 Rust
 Rein
 Room
 Ring
 Rook
 Ram
 Rarr
 Rep
 Rits
 Rok
 Riet
 Rookh
 Rag
 Romp
 S
 Schaaf
 Staat
 Scheer
 Spil
 Staal
 Schout
 Stuc
 Sedij
 Stroh
 Staof
 Spis

Spijs	Con	Pals	van onze
Steen	Cand	Droom	Taal.
Schaap	Cmee	Dyn	Z
Steur	Crooft	Duur	Zaag
Schijft	Cee	W	Zeel
Spit	Crouw	Waag	Zijl
Stoel	Cap	Wind	Zoom
Schraag	Cou	Worm	Zingn
Stad	Craag	Wand	Zei
Slag	V	Wulps	Zaad
Stom	Paan	Woud	Zout
Stuur	Draag	Wijf	Zeep
Slat	Bleesch	Wolf	Zuid
T	Dig	Waard	Zee
Taal	Dal	West	Zog
Tijd	Doozn	Wegst	Zuigt
Trop	Drou	Wegst	Zand
Twigg	Blaag	X	Zuuc
Toozn	Dak	De x is ook	
Culp	Deer	geen letter	

Woorden van twee Letter-greepen, ook op
 order van't A, B, C.

A
 Handoen
 Anker
 Arbeid
 Wijn
 Ambagt
 Aker
 Ambeeld
 Afgod
 Arget

Akker
 Agter
 Afdoen
 Abel
 Appel
 B
 Baanden
 Blaazen
 Bedde
 Binnen

Water
 Boeder
 Brugge
 Balsam
 Bloemen
 Bezem
 Biegten
 Boomen
 Buurman
 Bloedig

Bzoer

Woeder
 Buiten
 Zullost
 Bekken
 Bouwen
 Blijzem
 Banken
 Bersten
 Beknaid

D

Dankbaar
 Dwaalen
 Denken
 Dzeigen
 Dzijben
 Dochter
 Dinken
 Duivel
 Dzaagen
 Dagen
 Deker
 Dingen
 Digtel
 Dwingen
 Droom-boek
 Donder
 Drie-boek

E

Eendragt
 Eeben
 Ellen
 Eeten
 Eiken

Ezel
 Ere
 Eeuwig
 Emmer
 Erf-goed
 Ettet
 Eenmeul
 Edel
 Ende

F

Fabel
 Fuwert
 Flauteur
 Fatzoen
 Fontein
 Fistel
 Flesse
 Fluiten
 Fakke
 Feintsje

G

Galle
 Gunstig
 Glazen
 Grijpen
 Gedraad
 Gierig
 Gaden
 Ganzen
 Goetheit
 Geluk
 Geleiden
 Gaaren

Geenzins
 Gieter
 Grooter
 Gezond
 Gangbaar
 Genaald
 Gunne
 Gozdel

H

Hakken
 Hoopman
 Hembden
 Honger
 Hutte
 Heibe
 Honden
 Hulle
 Haastig
 Hooghede
 Hemel
 Huive
 Handen
 Hooren
 Haspel
 Heilig
 Huisman
 Haase
 Hofhuys

I

Iagen
 Joode
 Iuffrouw
 Jaarijke

Ieng

Veugblig
 Vollen
 Vammer
 Veuken
 Vanken
 Vonger
 K
 Waage
 Wusten
 Welder
 Wiezen
 Wachel
 Weuken
 Warre
 Wuppen
 Wloppen
 Wogel
 Wunstig
 Wersfen
 Wannen
 Wisten
 Weersfen
 Wlaarheid
 Wlaatsen
 L
 Labber
 Lepel
 Wichaam
 Winnen
 Woffte
 Wust-hof
 Wasthen
 Welter
 Weelste

Tigten
 Toofheid
 Tuifel
 Tente
 Teerzen
 Tap-mand
 Tof-bicht
 Tijnwaad
 M
 Maagden
 Munte
 Meenen
 Misschien
 Modder
 Meulen
 Moftaart
 Maanen
 Meenis
 Melde
 Molen
 Muuren
 Mantel
 Misdaad
 Mannen
 Monnik
 Muggen
 Mofker
 N
 Nagel
 Nergens
 Niemand
 Nonne
 Neigen
 Nabel

Neuze
 Nijbig
 Nogtang
 Neemen
 Naaster
 Nedzig
 Nigte
 Nooten
 Naautwift
 Nieren
 O
 Overt
 Okuis
 Oordel
 Ontfangst
 Oudheid
 Ourrent
 Oulang
 Orgel
 Oogen
 Oben
 Ooren
 P
 Paden
 Pluizen
 Pilaar
 Pennen
 Potten
 Pijficht
 Pagten
 Peeper
 Poozte
 Piffen
 Puzzen

Plaas

Plaafter
Papier
Penning
Pompe
Ponbank
Plekken

Q

Dewyl de q
geen duitsche Let-
ter is, zo Spel-
len wy deeze
Woorden met
kw.

kwakelij
kwakiel
kwetren
kwijnen
kwaadheit
kweelen
kwispel

R

raaden
regel
rijldoom
roepen
rugge
raamen
reiger
roemer
rabbe
roos n
reden
rogham
roogter

roeren
roave
regtzaak
rijmen
roodband

S

Schatten
sleken
speiden
stieren
schulden
slagtec
schzape
stammen
snoepen
schzaver
schzage
snappen
schzoeven
smaldoek
schenker
sussen
spiegel
simpel
schuurdoek
scheermes
schermen
steen-bijl
slijpen

T

tabbert
tutscher
tappen
tweebak

toeren
terwijl
twintig
troosten
tuigen
tanden
tuin-scheer
taarte
trap-deur
tonne
trouwen
tzech-mes
tasel
turf-spa

V

vallen
vechter
viechant
vijftig
volbaan
vlagen
val-bzug
verbond
voeden
vismacht
vaertuig
venster
veerman
voerig
vlonegt
vliegen
vuist-flag
vuur-flag

W. Wak

W	Wijorult	Zwijgen
Wakker	Wambuis	Zuiver
Wijnhuis	Wielde	Zalig
Wooelen	Wandel	Zazge
Weide	Wierom	Zelven
Wager	Y	Zinrijk
Wetten	Yde	Zwemmen
Windhand	Yzer	Zuipen
Wolke	Yken	Zand-grand
Wraake	Yer	Zeeben
Wegen	Yfland	Zilver
Water	Z	Zoofen
Wervel	Zadel	Zutgen
Wedaad	Zeezoen	Zwillig
Waarheid	Zingen	Zalve
Wonder	Zoetjef	Zoetjes

Nu volgt een ander A, B, C. van Woorden met drie Letter-grepen.

A	Wanroepen	Wot r-melk
Walbröfen	Waker-flok	Wulderen
Wangenaam	Wachterhuis	Wouberg
Werthen	B	Wafketten
Wleenlijk	Wadbeelen	Warmhartig
Waker-werk	Weklaagen	Weminnen
Wneemen	Witterlijk	Wideman
Wntwoorden	Woom-olie	Woermae
Wberchtig	Wlijmoedig	Wuurbzifter
Wraoede	Wuidgom	Wuineeren
Wankteeben	Wullebak	D
Walleret	Wakeren	Wagelijks
Wnderzing	Wbedrieglijk	Wenkbreis
Wf-houtwen	Winkelen	Wiergelijk

Doorbreeken
 Duigternis
 Dwaaghoopen.
 Dwaalsterre
 Derde-half
 Deernisse
 Dienstbaarhejt
 Onderen
 Doorzingen

E

Ebelman
 Eerbaarheid
 Eenzagtig
 Eijeren
 Eitehoog
 Eerghetig
 Ergeren
 Eenzaamheid
 Elenbig
 Eindelijc
 Eigenaam
 Eigenaar

E

Fatzoenlijc
 Fimelen
 Firmament
 Fliakren
 Flaauwhartig

G

Gestabig
 Goddijnen
 Graetvader
 Glimmende
 Gunstelingen

Gebergte
 Gierigheid
 Godbelen
 Gebenken
 Gisteren
 Gemeenlijc
 Goedaardig
 Geneezen
 Guitelen
 Geneuglijc
 Gozte-by
 Gezelschap
 Gzoutelijc
 Gebieven
 Gijbe-huyf
 Geluklijc

H

Haglen
 Herberge
 Heitme
 Hoereren
 Hinderen
 Hagedoozn
 Hartelijc
 Hoogmoedig
 Herzeuen
 Hand-boomen
 Hemelijc
 Hobardig
 Hartelijc
 Handelen
 Huur-cedul
 Handgiften
 Hoenderen

Hakmesfen

Haarmarkten
 Jongeling
 Ingewand
 Jubel-jaar
 Inhoudten
 Jubeliet
 Inwendig
 Inverlijc
 Inkrhoolet
 Jubiga

K

Kandelaar
 Kinderen
 Karnemelc
 Kistbozen
 Kiebereu
 Koeken-berg
 Klop-scheenen
 Kalanden
 Kischmoedig
 Koozn-bloemen
 Kalkoenen
 Kinderspel

L

Lantaarnen
 Lendenen
 Linde-boom
 Luffteren
 Lammeren
 Ligtelijc
 Lauber-boom
 Leukelijc

Luft.

Lusthaven
 Letterhout
 Laveren
 Liede-boek
 M
 Magerheid
 Middelmaat
 Magozdenaar
 Minneijh
 Meesteren
 Moeselen
 Minbering
 Mengelen
 Middelfchot
 Mshelaar
 Metzelaar
 Meulen-steen
 Mast-boomen
 N

Nagelen
 Nabigheld
 Nestelen
 Noobwendig
 Nagtegaal
 Regentig
 Reuwigheid
 Noobdrufsig
 Rugteren
 Namelijh
 Redzigheid
 Nimmermeer
 Rodigen
 Reufgaten
 Ragtlooper

Neberland
 O
 Ongezond
 Oorlogen
 Onkuisheid
 Oozdeelen
 Ontfangen
 Overgaan
 Ontkennen
 Oozhuffen
 Onbinben
 Oeffenen
 Ontstigten
 Overdom
 Ontkleeden
 Ootmoedig
 Ontknoopen
 Olieboom
 P

Pannekoek
 Predikant
 Potassche
 Plonberen
 Pergament
 Ploeg-pzet
 Penne-mes
 Plotterod
 Pynigen
 Poolf-hoogte
 Pols-abet
 Paarde-markt
 kw.
 Kwakzalver
 Kwet-appel

Kwakzalver
 Kwakzalver
 Kwakzalver
 Maar uitheem-
 sche Woorden
 speld men met
 een
 Q
 Quadzaaten
 Qualiteit
 Questieus
 Quantiteit
 Quactemen

R
 Ragebol
 Regen
 Rijdommen
 Roemertje
 Regeeren
 Raad-kamer
 Rechtvaardig
 Rommelen
 Rijnelijh
 Ruitery
 Rijsmantel
 Raadzeltje
 Reinigheid
 Romeinen
 Rust-bedde

S
 Salpeter
 Sleutelen
 Snateren
 Spinnewiel
 Stamelaar
 Struik

Struikroberg
Schizikheijik
Schimmel pot
Schaapherder
Slenderhenk
Schelmachtig
Spitz-woeder
Sleewrotze
Schouderblad
Suuffelen
Snuif-tabak
Schaduw
Sminkheijik

T

Takkebof
Teekenen
Timmer-werf
Tollenaar
Tzoostelijik
Tuimelen
Tweederlei
Tabak-pijp
Tegenspoed
Tichel-steen
Tooznigheit
Trouwlooflijik
Twijffelaar
Tzoetelen
Tuntelen
Tosberen
Tuggelen
Tiktakken

V. en U.
Vastigheit
Verbergen
Vierendeel
Voozschijsten
Vromelijik
Vuurmerken
Valscheijik
Verklaaren
Vyandschap
Vandeling
Vullemoel
Vzeembeling
Vertzoosten

Vertwerg
Witberkogt
Witerlijik
Witroepen
Wurmerken

W

Wandelen
Weduwe
Wisselen
Wonderlijik
Wijnranken
Wzaakgierig
Waarachtig
Wilde-man
Woestijne
Wijnhelder
Weigeren
Wankelbaer

Wentelen
Winter-rijd
Wozstelen
Wellekom
Waterbijch
Wiltigen

Y

Yzerwerk
Ybelheit
Yberig
Yuoren
Yg-breeker
Yffel-stroom

Z

Zagemeel
Zegenen
Zieken-tzoogt
Zozguldig
Zuurdeessens
Zwaarmoedig
Zandlooper
Zinnebeeld
Zendbieben
Zanneschijn
Zuiberheit
Zwabelstok
Zagtmoedig
Zibderen
Zingenbe
Zondares
Zuisbol
Zittende

Wy konnen niet anders denken, of de Woorden die hier van ons dus afzonderlyk worden voorgefeld, zyn zeer bekwaam om de Jeugd in het Leezen vast te maaken; en daarom zullen wy nog een goed getal van zulk slag van Woorden meer op gaan zoeken, om die ook op de voorgaande wyze van 't A, B, C. de Leerlingen voor te stellen.

Woorden van vier Letter-greepen.

A

Afweziger
 Afweezzaam
 Afteklappen
 Afmachtigheid
 Acht-en-tachtig
 Aardbevinge
 Amandelen
 Angenaamer
 Antiochelen
 Anwinneft

B

Barmhartigheid
 Benaestigen
 Blijmoedelyk
 Boosvaardigheid
 Bevalligheid
 Bliksem-straalen
 Betamelyk
 Binnekeuken
 Bezorberen
 Ballingschappen
 Bezeeidigen

Bankeroeten
 Bezegelyk

D

Dankbaarheden
 Diergelijke
 Doordringende
 Dwinglandp
 Dyevaldigheid
 Duisternisse
 Dulzinnigheid
 Distel-boomen
 Dubbelzinnig

E

Eelmoedig
 Ergiften
 Eendragtigheid
 Eevenredig
 Ergenaamen
 Eerubdigheid
 Etterbuilen
 Ergernissen
 Elendigheid
 Ester-oogen

Eer-

Eerstelingen
Eselinnen

F

Fabelachtig
Fontein-maaker

Tegenwoordig ko-
men my geen anders
te binnen.

G

Gestadigheid
Genadelyk
Godzaligheid
Genoegelyk
Gulhartigheid
Getzoutwelyk
Grootmoedigheid
Gebrekelyk
Genegenheid
Guichelary
Guttemoelen
Ghemelte
Glinsterende
Gutterfjen

H

Hardnekkigheid
Hinderlaagen
Hemelijke
Hoerepen
Hagelstraffen
Heraers-huiffen
Hovaardigheid
Houtmelijckheit
Hutichelary
Hunkerende

Hutberigheid

I

Jager-meester
Jogezouten
Jondzingende
Jongelingen
Jaat-reekening
Jnkibinge
Jerusalem

K

Kalanberzaab
Keiserinne
Klappertanden
Kloekmoedigheid
Kinderachtig
Kostelijckheit
Knyg-behoefens
Kretel-wammel
Kinder-pakjens
Koopmans-waeren

L

Langmoedigheid
Lepelblaaden
Lichtbaardigheid
Loterpe
Lanterfanten
Leengoeteren
Loshoofdigheid
Luifzalve
Lidhanten
Lijbelabben

M

Manterlijckheit
Medicijnen

B 2

224

Misbavigheid
Moetelikeheden
Muisneesten
Manneikheden
Mebezoeberg
Mishleederen
Mosfischulpen
Murmureeren
Meineedigheid
Moetemakerij
Muggesisten

N

Naaldekoukerij
Nederigheid
Noobzameijk
Neeringloosheit
Naauwkeurigheid
Neberbaalen
Natuurkunde
Nebelachtig

O

Ogenzalve
Onderbaanen
Offerhande
Onderzoeden
Oatmoedigheid
Oberdenken
Onderwinden
Overspeelsterij
Ontwiffelbaar
Oosteliker
Omhuikende
Overbzaagen
Ogluikinge

Onsmaakteljk
Overtzeeden
Ontwendingen
Omzwagteleu
Ongemeene
Opperhoofden

P

Pabde-stoelen
Prikelhaaring
Pijnigende
Prethanten
Prikkelenoe
Pezetjen
Praister-blaemen
Pillegabe

Kw. en Q.

Kwaadaardigheid
Kwinkeleeren
Kmakerije
Quartertemper
Quintillaan
Qualiteiten
Quotifeeren

R

Rampzaligheid
Rechtvaardigheid
Rammelingen
Ruiterachtig
Ruibelingen
Raadgeefinge
Redelijkheid
Rimpelachtig
Roosje-blaemen
Redeneeren

S

Samaritaan
 Schaduwagtig
 Standvastigheid
 Schemer-abond
 Suikerdoosje
 Schimmelsachtig
 Schynheiligheit
 Snuitenhouwer
 Schimp-woorden
 Stijfhoofdigheit
 Steekel-baarsen

T

Tafel-borden
 Tel konstenaar
 Tijberdyver
 Toekomende
 Teur-liederen
 Timmer-kasten
 Tollenaaren
 Tongeschryver
 Tante-stoeker

V en U

Vaberlessen
 Verkondigen
 Vpandelijk
 Verlekkeren
 Volkomelijk
 Vzugtbaarheden
 Vagebonden
 Vermetelheit
 Vijge-pleister
 Vzumoedigheid
 Verschrikkelijk

Waddetoffen
 Vriendelikhheit
 Witmergelen
 Wienspiegel
 Witwassinge

W

Wandelingen
 Weberspanninge
 Wentelzappen
 Wonderbaarlijk
 Wurmerpen
 Waterzootje
 Wederoepen
 Wilbernisfen
 Woekerachtig
 Wispeltuurg

Y

Ydeluiten
 Yhoofdigheit
 Genoeg van dat slag.

Z

Zachtmoedigheid
 Dit gaat betor.
 Zegelringen
 Zielgerechten
 Zonnepyzer
 Zuiverheden
 Zaligmaaker
 Zebelesse
 Zondaresfen
 Zwaarmoedigheid
 Zomerkeuken
 Zozgeloofheit

Dog begeert den Leler dat wy hier nog eenige woorden van Vyf Letter-greepen zullen byvoegen, dewyl wy doch reeds aan 't werk zyn, dat kan ons niet scheelen. Maar dezelve te stellen op order van 't A, B, C. zo als wy de voorgaande gesteld hebben, zeker dat zou te veel moeite geeven, also wy reeds de woorden zat zyn, en ons hoofd al begint te draaijen. Wy zullenze dus, om dat 'er doch weinig zyn, maar rompslomp door malkander voorstellen. so se vallen zo vallen ze.

Woorden van vyf Letter-greepen.

Achterhoudinge
 Goeverloochenaar
 Begraaffentijse
 Optemaere
 Dubbelzinnigheit
 Overwateren
 Kinnelafslagen
 Ongemakkelijk
 Machtabelijst
 Offerhanden
 Onrechtigheit
 Ongebruikelijst
 Verontschuldigen
 Pulveriseeren
 Heiligmakinge
 Verongelijken
 Waarzegginge
 Omstandigheden

Gebangenisse
 Menigvuldigheit
 Eeuwigduurende
 Goedertierenheit
 Rechtaardigmaking
 Ongeregeldheit
 Onbetandelijst
 Wisseluurigheit
 Onderdanigheit
 Admiraltreit
 Betamelijstheit
 Eerwaardigheben
 Jmaeliten
 Naqzakelijstheit
 Verwengvuldigt
 Wedergehooste
 Zaligmakende
 Veranderinge

DERDE AFDEELING.

Waar in verschoide Ambachten, Vogelen, Visschen
en meer andere dingen worden genoemd.

De Ambachts-lieden zyn

Boekzukkerg	Zeepeberg	Bussemaakerg
Baekbinderg	Schilderg	Bullemaakerg
Boekverkoperg	Zadelmaakerg	Staatemaakerg
Bakkerg	Schipperg	Slagterg
Brouwer	Tegdekker	Couwslager
Kistentaaker	Winkelier	Rademaaker
Goudsmeeden	Cinnegieter	Plaatstijder
Zilbersmit	Herbergier	Itoperlager
Diamantsnijder	Schoenlapper	Papiermaaker
Steenlijper	Weeber	Knoopmaaker
Glasblazer	Metselaar	Doordraaier
Apotheker	Boordmaaker	Molenaar
Schijnwerker	Wielzaaier	Houfbyder
Timmerlieden	Tandmeeter	Takmeeter
Beeldhouwer	Vernustelingen	Kroonmeeter
Goudslager	Zessmaaker	Speldmaaker
Figuursnijder	Grossmit	Pottbakker
Muntmeester	Naaldmaaker	Takmaaker
Zijlemaaker	Katelaar	Kuiper
Schermmeeester	Kleermaaker	Scharenlijper
Schijber	Geelgieter	Compenza-
Hovenier	Wandmaaker	merg
Schoenmaaker	Visscher	

Naamen van verscheide Vogelen.

Struisvogel	Itwabbel	Teenwerik
Phoenix	Zwaluwe	Starnap-vogel
Arond	Tuister	Paradys-vogel
Habik	Quif	Hotgans
Hoekhoek	Meewit	Dalk
Itzaaf	Italkoen	Bantenzaai
Habe	Nachttegaal	Snip
Exter	Vink	Goubvink
Mil	Mos of	Itwikstaart
Spent	Mausche	Tijster
Paauwe	Pelikaan	Kiest
Haan	Papegaaf	Patzik
Hen	Distelvink	Itemphaan
Gans	Rijger	Koobborsten
Itzaan	Itzopvogel	Itobbevaar
Oebeaar	Itzohaen	Itaaf
Zwaan	Winter-koning	Geelvink

Naamen van verscheide Vier-voetige Dieren.

Olfant	Buffel	Wolf	Beber
Kameel	Stier	Bok	Otter
Eenhoorn	Oef	Geit	Dog
Paard	Itaz	Steenbok	Itaas
Itzel	Italf	Itarken	Itonijn
Itart	Enger	Itam	Itcher
Itimbe	Itceuw	Schaap	Itger
Ithee	Ituinpaard	Hond	Itzer-tarken
Itland	Itter	Itat	Itap

Itmeer.

Meerhat
Muis

Kot
Mol

Cocodil
Padde

Witbroeck
Wengst

Naamen van veelerlei Vifchen.

Walvifch
Zee-half
Zee-hond
Zee-haan
Stokvifch
Daaring
Wuivvifch
Kreeft
Steur
Wabeljaun
Schelvifch

Salm
Snoek
Elft
Woth
Schol
Harper
Bzaafem
Baarf
Carboth
Lange
Zeelt

Spiertog
Doozu
Kog
Garnaal
Wal
Kzab
Elling
Gzunte
Poft
Mogfelen
Orfters

Verfcheide foorten van Geld.

Wzonen
Goude Leeuwen
Kofenobel
Angelotten
Ducaten
Piftoletten
Ducaton
Driegulden
Rijksdaalder

Daalder
Goud-Gulden
Halve Rijks-
daalder
Gulden
Rijks-oepden
Schellingen
Zest-halven
Realen

Halve-fchellingen
Stoorers
Dubbeltjes
Stuivers
Gzooten
Gzafes
Guiten
Penningen
Rijten

Veelerlei Boom- en Aardvruchten.

Kerffen
Kieken

Appelen
Peren

Wuimen
Kouten

Wastanien	Kadyj	Wylkooften
Dijgen	Sutin	Loek
Wispelen	Beete	Tuin-boonen
Persiken	Tattik	Kappen
Ruzben	Kerbel	Wortelen
Maerbesien	Peterceln	Kool
Wardbesien	Drie Appelen	Tomammerf

Deu Timmerman werkt in

Eken	Wapen-hout	Dijge-boomen
Beuken	Appel boomen	Wispel-boomen
Berken	Pere-boomen	Wier boomen
Eischen	Pruim boomen	Palm-boomen
Elsen	Karsz-boomen	Wooten boomen
Witigen	Wlaater-boomen	Wafelant en meer
Upen	Duil-boomen	anderen.

Het Werk van den Huisman bestaat in

Zaafen	Houwen	Strooijen
Maaijen	Wouwen	Harcken
Wasschen	Eggen	Rijden
Wannen	Schuppen	Paaren
Voeren	Spaden	Tooven
Wegten	Hoogjen	Wrauen

De Naamen der Zeven Vrye Konsten.

Grammatica / Dialectica / Rethorica / Musica /
Arithmetica / Geometria / Astronomia /

De Zeven Dagen der Weeke,

Zondag / Maandag / Dingsdag / Woensdag /
Donnerdag / Vrijdag / Zaterdag.

De Zeven Planeeeten.

Saturnus / Jupiter / Mars / Sol / Venus /
Mercurius / Luna.

De Zeven Metaalen.

Goud / Silber / Koper / IJzer / Tin / Loot /
Kwikzilber.

De Vier Getyden des Jaars.

De Lente / Zomer / Herfst / Winter.

Namen der Vier Euangelisten.

Mattheus / Marcus / Lucas / Joannes.

De Vier Winden der Waereld.

Oost / West / Zuid / Noord.

De Vier Daelen der Waereld.

Europa / Asia / Africa / America.

De

De twaalf Maanden des Jaars.

Januarus
Februarius
Maart
Aprilis

Majus
Junius
Julius
Augustus

September
October
November
December

De Twaalf Teekenen van den Sodiak.

Arius
Taurus
Gemini
Cancer

Leo
Virgo
Libra
Schorpio

Sagittarius
Capricornus
Squarius
Pisces

VIERDE AFDEELING.

Behelzende verscheiden zo gemeene als ongemeene
Mans en Vrouwe Naamen, die in de Spel-,
Lees- en Schryf-konst, van een zeer groot
en nuttig gebruik zyn.

A Dam / Abraham / Abzaan / Ambrosius /
Aristoteles / Alexander / Aurelius / A-
suerus / Achilles / Artaxerxes / Adolphus / Anto-
nius / Ammon / Amos / Athanasius / Alphonsus /
Agrippa / Abigail / Abzaantje / Agtje / Saltje /
Haalet / Annetje / Aliba.

Bar.

Bartholomeus / Balthasar / Benedictus / Bernardus / Bonaventura / Bartholdus / Benjamin / Bricus / Barend / Baruch / Borchardus / Boetius / Berengarius / Baal / Bartel / Boas / Barnabas / Barbera / Beatzik / Barentje / Belia.

Carolus / Cicero / Claudius / Chrysostomus / Cyprianus / Coznelius / Cleophas / Christianus / Cain / Casparus / Cephas / Coenradus / Cirulus / Chrysipianus / Cathrina / Cecilia / Chrystina / Clafina / Clarina / Cleopatra / Coznelia / Cunera.

Daniël / Dabit / Dathan / Diderik / Diogenes / Demosthenes / Dionisius / Varius / Diocletianus / Demetrius / Didimus / Drelcourt / Dzus / Doute / Debora / Diewertje / Dirkje / Dorothea / Drieffe / Diana / Delta / Duzla.

Esbartus / Emanuel / Engelbert / Ernestus / Everhardus / Eusebius / Eling / Ezechiel / Eberwijn / Eliert / Erasmus / Ephraim / Eleasar / Edras / Eliakim / Esau / Ezechias / Elam / Climas / Eliazar / Eneas / Epaphen / Epaphroditus / Epictetus / Eutichus / Elisabet / Eva / Evertjen / Emerentia / Ester / Eugeltjen.

Fabius / Franciscus / Fredericus / Ferdinandus / Festus / Felix / Fortunatus / Florus / Faustus / Feyke / Francina / Flora / Frederica / Fabina.

Gabriel / Gerret of Gerhardus / Gijsbartus / Gregorius / Gillis / Gerbranda / Goojen / Gafelwynus / Gobert / Gijbert / Gustabus / Gideon / Samatiël / Gerson / Goliath / Gangjen / Geertzuy / Gifuna / Gzietjen / Giertjen.

Hans /

Hans / Harmen / Hendrick of Henricus / Hector /
 Hercules / Haman / Herodius / Hugo / Wille-
 brand / Hubertus / Holopharnus / Horatius / Hyla-
 rius / Haggai / Hanag / Hignas / Hoseas / Hero-
 des / Hymeneus / Habelung / Hildegond / Helena /
 Hester / Heiljen / Hendrina / Hubertjen / Herodias.

Jacobus / Joannis / Jason / Jasper / Jelis / Je-
 remias / Jesus / Job / Joost / Josephus / Isaac /
 Julius / Justinus / Israël / Jozates / Jindorus /
 Jairus / Jambres / Jechonias / Jefarias / Jesse /
 Josua / Jephtha / Jonas / Junius / Julius / Judas /
 Jabel / Japher / Jozakim / Jehu / Jerobeam / Je-
 ro / Jobab / Joël / Jozaba / Jonadab / Jonathan /
 Josaphath / Jstaseth / Juba / Jmaël / Jubal / Jsa-
 schar / Jaconina / Jhabella / Judith / Joosse.

Karel / Kerst / Koenraad / Keesje / Klaas / Krijsti-
 aan / Kasper / Kenan / Kagat / Kadmus / Ke-
 muël / Korah / Klaasje / Kunne / Klara / Ketura.

Lambart of Lambartus / Lucas / Laurentius /
 Leonardus / Leuwe / Ledewijk / Libius /
 Lactantius / Leboinus / Lubbert / Laban / La-
 mech / Lemuël / Livi / Lusanius / Loth / Ly-
 dia / Leonsra / Lisabeth / Lea.

Matheus / Marcus / Maximiliaan / Marten /
 Melchior / Meerus / Michiel / Melis / Men-
 so / Mauritius / Melchisedek / Mercurius /
 Mozerchar / Mephiboseth / Moses / Maichus /
 Marthias / Manzou / Manassis / Mahalaks /
 Malchies / Merari / Methusalem / Median /
 Moab / Magtel / Margaretha / Maria / Marta /
 Magdalena / Maayke.

Ma

Nabal / Naath / Nathan / Nero / Nestor / Nicolaus / Nicodemus / Nebucadnesar / Nephtunus / Nathanaël / Nebuchodonosor / Naacianus / Nehemias / Noach / Nabal / Nimrod / Nahum / Nedajoth / Naaman / Neeltje / Niesjen.

Octavianus / Olympus / Orestinus / Olibien / Oesiphorus / Otto / Orienes / Obaioth / Obed / Onam / Oram / Olyniël / Onias / Olympas / Octavia.

Pulus / Pieter / Petrus / Philippus / Pontius / Pilatus / Pantazuel / Ptolemeus / Pitarachus / Pythagorus / Pharao / Pekania / Pinehas / Publicus / Paltijël / Peleg / Pidas / Piram / Potiphar / Potiphera / Philemon / Prochorus / Phigelus / Philegon / Philogus / Paulijntje / Petronella.

Quintillianus / Quirijn / Quintus.

Raphaël / Reynier / Robert / Roeland / Rudolphus / Romhout / Roelof / Rutgert / Roube / Richard / Raufake / Rehabeam / Ruben / Raofaris / Rechab / Rehuël / Ramath / Resu / Radokne / Rachel / Regina / Rebecca / Reijntjen / Roeloffen.

Salomon / Samson / Sebastiaan / Samuël / Simon / Socrates / Silvester / Sebrechtas / Seeba / Saul / Sanherib / Saphan / Silas / Statius / Sospater / Stephanus / Sacharias / Salfamanasser / Sebul / Selucus / Sergius / Serubabel / Sechem / Silvanus / Semei / Sisab / Siffera / Sara / Steintje / Susanna / Saartje.

Ca.

T Titus / Tarcinius / Theodorus / Teunis /
 Tiberius / Titus / Timotheus / Thomas /
 Theophilactus / Tertullianus / Theophrastus /
 Tantalus / Tubal / Tobias / Tiphon / Theudas /
 Tiglath / Tertulius / Tichicus / Thamar / Tjontje /
 Tanneke / Teuntje / Tzuitje.

V Valentinus / Virgilius / Valerius / Vespasianus /
 Vretek / Vras / Vrinus / Vsa / Vsiel / V-
 rsk / Vbal / Urbanus.

W Wernerus / Wijnand / Walraven / Willem /
 Wasse / Woiter / Willemina / Wendeltje /
 Waldamina / Wijffe.

X Antus / Xenophon / Xenocratus / Faberus /
 Xerxes / Xantippe.

Y Yeneus / Ysebrand / Ype / Yda / Yske.

Z Zedeus / Zacheus / Zenas / Zilpa / Zelopheabs.

VYFDE A E D E E L I N G.

Waar in gehandeld word van de Schryf-konst in
 't gemeen: mitsgaders hoe men een Penne
 wel zal snyden, houden en voeren.

In dien men blug / cierslijken na de konst wil schry-
 ven / is voor eerst van nooden dat men hebbe de-
 kwaame middelen die daar toe kunnen dienen; na-
 melijk goed wit Papier / dat wel gelijmb is; goede
 zwarte Inkt / en boven al een goede Pen; want
 die geen Penne na zijn Hand heeft / zelden zal hy
 na zijn wille kunnen schryven.

Om

Om een goede Schryf-penne te maaken.

Een Penne kan bestwanielijck gemaakt en tot Schrijven bereid worden / met bier sneeden / te wecten / aldus: Men zet de scherpte van 't Penne-mes op de Wulst der Schagt / en snyd het voorste einde schuins af / 't welck de eerste sneede is. Daar na doet men een klein sneedje in de rugge van de Schagt / om de Gelp of Spleet te maaken) dan moet men de eene zijde der Penne zodanig afneemen dat men naderhand niet meer / of nauwerz zeer weinig daar aan behoeft te snijden: Dit is de tweede sneede. Op gelijke wijze handelt men ook met de andere zijde der penne; dat is de derde sneede. Nu blijft nog overig de uitsnydinge van de Wulst / die men tot op de helfte van haar dikte zal afneemen / tweemaal / of ten minsten onderhalfmaal zo lang / als de Bek der Penne is; dit is van de vierde sneede.

De langte van de Bek / gelijk ook van de Gleppe / moet na de aart der Schagt gemaakt worden; is de Schagt hard / zo moet de Bek en Spleete lang wezen / anderz is de Pen te stijf en onbekwaam / maar indienze zagt en week is / dan moet de Glep korter zijn / of de Pen zal niet buigen.

Dit gedaan zijnde moet men de Penne korten / dat is / men moet de beide Beentjes / op de Nagel van de linker Quim schuins afsnyden / want den Quim is daar toe het gereedste middel / zettebe de scherpte van het Penne-mes op de rugge van den Bek der Penne / en snyden zo van boven neberwaarts niet stomp af / maar een weinig schuins / va de punt der Penne toe om de t'zamen-bindingen der Letteren / daar zeer veel aan gelogen is / dez te sinder te konnen maaken. De Bek moet breed of smal gelaaten worden / na dat men grof of fijn wil Schrijven.

Hoe men een Penne wel zal houden en voeren.

DE Penne nu dus gesneeden zynde / moet men die aanbatten en houden met drie Dingeren / namelijk met den Duim / den voorszten / en den middelsten Dinger / sluitende deze drie Dingeren drie-hoekigwijze om de Pen / in vierhoeginge: dat den voorszten Dinger met den Duim bykans gelijk staat / en den middelsten een weinig langer.

Deze Dinger moet men in 't schryven recht uiterkeren / en sluitende niet al te vast om de Pen; welke Pen men houden moet neffens den Nagel van de middelste Dinger / naar niet daar op of over. Anders moet men in het Schryven bykans recht op zitten / en leggen het Papier naar men nu schryft recht voor zich / zonder het Lichaam schuin te draagen / of met den Dozt tegen de Tafel te leunen / alzo dat zeer ongezond is. Ondersteund van het Lichaam alleenlijk met den linker arm / legt die op de Tafel / om den Rechter / dat den Schryf arm is / (en die men dicht aan het Effi moet houden / zo datze de Tafel niet veel roerd) daar door te verlichten; want hoe loffer en beter geschreeven / hoe minder den Schryf arm de Tafel raakt. Welke dingen / bewijze een groot gedeelte van de Schryfkonst uit maaken / met alle ernst moeten in acht genomen / en betracht worden.

Van de Schryf Konst is 't gemeen.

Ontrent de Schryfkonst in 't gemeen / heeft men aan te merken / dat de lichamen der Letteren / glad / cirkelg / en eben groot moeten zyn / de Beentjes herzelve onder en boven eben dik / eben schuin / en eben verre van malhaanderen / gelijk ook

ook de Letteren eben hoog / dat is: onder en boven gelijk / en zo net gereguleerd moeten zijn / als ofze nevens een Linie gezet waten.

Maar boven al moet men dit in acht neemen / namelijk dat men om vlieg te Schryven / de Letteren met een helter sijn trekke aan malkanderen hande / en verhalten de Penne in 't Schryven / geen zins onligte / booz dat het geheele Woord / hoe lang het ook zy / geschreeven is; ten ware men booz de omgehaalde (d) of iets anders daar in belet wierd / als pan moet men de Penne zo netjes daar weer aan weten te boegen / dat men niet kan zien datze oppeligt is.

Wogtans gaat dit zo verre niet dat men ook de Woorden aan malkanderen hand / want dat zou te onduidelijk booz den Lezer zyn. Lustken ieder Woord behoore dan zo veel wit te vliegen / dat 'er een (a) of ten hoogsten een (m) kan staan.

Wangaande de Regels / hoe verre die van malkanderen moeten staan / daar aan heeft men zich te schikken na den aart van 't Schryft / dat men begeert te Schryven; want na dat de Letteren groot / klein / of met veel tzeffen boozvlochten zyn / daar na moeten ook de Regels dicht of verre gezet worden / dog met die bepaalinge / datze alle eben verre van malkanderen staan. Maakt ook wie Regels booz en agter gelijk / en eben lang / hermits dat mede tot t'raad van het geschryft kan dienen.

't Is pynsijk en in de beste Scholen ook gebruykelyk / dat men de Jeugd een Groot en Vette Letter laat Schryven; bewyl men daar in de mismaaktheden best kan zien: en veel beter van Groot tot Klein / als van Klein tot Groot kan overgaan.

Van de Schryf-konst in 't byzonder.

Wat de Schryf-konst in 't byzonder aangaat / het is zeker / dat die beter met de Hand als met de Mond kan geleerd worden; en daarom zullen wy maar met weinig woorden zeggen / 't geene wy noordeelen dat hier meest te passe komt.

Onder veele en verscheiden Handen / is 'er geen van zo groot gebruik / als de *Italiaansche*, want dat is een Hand die cierlijk staat / die wel bloeid / en die in alle Landen gemakkeleijk kan gelezen worden.

Meest alle de *Italiaansche* Letteren / neemen hun gedaante van een Ovaal of *Lyrond*, derhalven moet men de (o) die *Ovaalwijze* getrokken word / wel leeren maaken.

De o, waer uit de a, o, en meer andere Letteren worden gemaakt / begint men van boven met een klein net Kladdetje / trekkende voortz haer Lichaam van boven na beneden / als of men een o, wilde Schryven.

De m en n zyn twee Letteren die groote cieraad aan de Schryften geeven / indienze wel gemaakt zyn; 't is diefswegen nodig / dat men haare Beentjes glad / schuin / eben dik / eben lang / en boven met ronde hoekjes / gelijk verre van malkander zette.

De b, d, b k, en l, zyn Letteren / daar van de lehen boven uit spelen; deze maakt men de een omtrent als de ander / namelijk eben dik / eben lang / en daar het byzonder op aan komt / eben schuin / niet heel mager / en vooz al boven niet spits / maar met ronde Hoofdjes: zommige maaken deze led n open / andere toe / het welk wy al eens agter te zyn / zoze maar wel gemaakt worden.

De s, en f, zyn gehuilde en gekorte Letteren /

mon

men moet die niet heel / maar een weefnis gebogen / onder en boven byna eben verre uit de Rysen laaten schieten / en doozstreepen de f met een sijn streepje / zodanig van hoogte dat het met het bovenste van de Teekenen der nevenstaande Letteren geelyk is: maar booz al niet hooger.

Als 'er twee ff, twee rr, of ß, naast malkander komen / doozstreept men die eerste met een streep / doch niet eer dan het Woord geschreeven is / om de oplichtinge der Penne te schuutwen.

Een i, maakt men de helfte langer als een l, boven de u, behoest men geen teeken te zetten: om datze zonder teeken wel kan gehand worden. Dat agten wy hier van gendeeg te zyn / bewijl 't doch onmogelyk is de Schryf-konst / aan iemand booz Woorden te leeren.

Z E S D E A F D E E L I N G.

Waar in gehandelt word van de Teekens der onderscheidinge en beslypheden der Redenen, die in 't Leezen en Schryven wel moeten onderhouden worden.

L Wat ons nu ook iets zeggen twegens het onbewijs van de Teekens der onderscheidingen en Stijpes / die in onze Nederlandsche Druktes Schryften gebruykt worden / want zo men niet en met verstand wil leezen / moet men uit aanmerking van de Teekens der onderscheidingen noodzakelyk wietten / waar men in 't leezen moet ophouden of rusten om den zin des te beter te verstaan; of anders is al ons leezen duyster en verward. Men moet

moet van eerst wel vast kunnen lezen / eer men de
 Nragt deezer Teekens kan begrijpen: maar in 't
 Schryven moet men die voornamentlijk waer en te
 maaken en te verstaan: want indier men een Bries / of
 iets anders Schryft zonder de Teekens die onderscheidingen
 daar behoorlijk in te voegen / kan niemant van onze meeningen
 volkomen zeker zijn.

De Teekens der onderscheidinge zyn
 dan deeze.

1. (,) Comma, Streepje / of Scheid-teeken.
 2. (;) Punct Comma, of Half Lid-teeken.
 3. (:) Duo Puncta, of Lid-teeken.
 4. (.) Punct, of Sluit-teeken.
 5. (?) Interrogatie, of Vraag-teeken.
 6. (!) Admiratio, of Verwonderings-teeken.
 7. () Parenthesis, of Coschen Instellings-teeken.
 8. (-) Copulatio, of Samen-knoopinge.
 9. (·) Divisio, of Afbrekings-teeken.
 10. (') Apostrophus, of Teeken van wegneeminge.
1. Van 't Streepje, of Scheid-teeken (,).

Dit Teeken word by de Grieken Comma, en by
 de Latijnen Virgula, genaamd / zijn gedaante
 is in de Grieksche en Latijnsche Druk albus (,) maar
 in de Hoog en Nederduitsche Schriften / is 't een
 rege schuin Streepje / als hier (/) Met dit Tee-
 ken worden onderscheiden alle Woorden / Naamen /
 Spreuken en volkomen Redenen. En over aldaar
 dit Teeken staat / moet men in 't Lezen een klein
 weinig rusten / en den Aldem wat verhaalen; als
 by voorbeeld: Den Heiligen Job had veel Kinder-
 ren, veel Rydommen, veel Ossen, veel Koeyen,
 veel Schapen, en veel Kalveren.

2. Van

2. Van de Punct Comma, of Semi-colon,
in Duitach half Lid-teeken genaamd (;).

Dit halve Lid-teeken wordt gezet agter een eerste / tweede / of derde deel van een Rede: die te samen een volkomen Zin uitmaken; by voorbeeld: De Kalk en Steen is gekogt, de Metzelaars en Handlangers zyn aangesoomen; de Timmerlieden zyn gehoord: en alzo is alles besteld, wat tot den opbouw van het Huis vereischt word. Ook stelt men dit Teeken gemeenlyk als 'er het Woordteken want; dewyl; derhalven, of diergelijke agter volgt; want die Woorden dienen tot nader bewijs en Heben-geebinge van 't geen te voozen is gezegt. En al waar men dit half Lid-teeken gebruikt of Beschreeven vind / moet men rusten / en den Adem de helst langer verhaalen als by de Comma.

3. Van de dubbelds Strip, of 't Lid-teeken (:).

De dubbelds Strip / of het Lid-teeken wordt gesteld agter een Lid of vast gebreke van een Rede / dat op zich zelf een Zin heeft / en kan worden verstaan: doch daar men echter nog iets kan byvoegen / dat mede dient tot verklaringen van 't voorgaande; om alzo van de volkomen Zin te besluiten / by voorbeeld: Een goede gelegenheid moet men niet laten voorby gaan: want wy wecten niet of ons die weer zal ontmoeten.

4. Van de Punct, of Sluit-teeken (.).

Dit Sluit-teeken wordt gesteld agter een Rede / die ten einde is / en dat 'er niet meer hoeft op te volgen om een Rede te maaken: als by voorbeeld: God liet de Kinderen Israëls droogvoets gaan door de Roode Zee: maar Pharao met zyn Volk, verdronken alle daar in.

C 4

5. Van

5. Van 't Vraag-teeken. (?)

Dit Teeken moet men altijd stellen agter een Vragende Rede / dat is / als men Schryvende iets vraagt / by voorbeeld: Wie is de Man die lust heeft ten leven? die Dagen lief heeft, om het goede te zien? Psalm 34: 13.

6. Van het Teeken der Verwonderinge of Verbaastheid. (!)

Dit Teeken moet altijd worden gesteld / als men in 't Schryven een Rede voor heeft van Verwondering, Verbaastheid, of Verschrikkinge: of als men eenige beklagte doet / gelijk by voorbeeld: O Ongelukkige! Ach was 'er nog hulpe voor u! maar helaas! het is nu te ver gekomen!

7. Van 't Tusschen-Instellings-teeken. ()

Dit Tusschen-Instellings-teeken wordt gebruikt naarmen iets tusschen een Rede wil invoegen / dat (om zo te spreken /) als van ter zyden / gewoopen word om de zaak des te klaarder te doen verstaan / ('t welk men / zonder den zin te krenken / haer ook kan uitlaten /) en word gesteld met twee halve Maantjes / waar van 't eerste halve Maantje gezet word in 't begin van 't geene men tusschen instelt / en het ander in 't einde of agter aan / en word geteekend aldus (): by voorbeeld: Gen. 49: 10. De Scepter, (dat is / de Koninklijke Regeeringe /) zal van Juda (dat is / de Stamme Juda /) niet wyken, nog de Wetgever, (dat is / het Moedsche Sanhedrim /) van tusschen zyne Voeten, tot dat de Silo, (dat is / Christus den Dode-voest) komt.

8. Za-

8. Zamen-knooping-teeken (-).

Dit Teeken wordt gebruikt / als men twee te zamen gestelde Woorden aan malhanderen wil binden / het welk geschied op deze wijze / Schoolmeester, Inkt-koker, Schryf-penne, Grof-smit en meer andere. Doch veele Schryvers zijn van gebaelen / dat dit juist niet volstrekt noodzakelyk is / om dat die Woorden zonder dit Teeken wel kunnen gelezen worden.

9. Van het Teeken der Verdeeling (·).

Dit Teeken beduidt een verdeeling der Woorden / die uit meer als een Letter-greep bestaat / en dat Teeken moet men gebruiken als men op het einde der Regel in 't Schryven een woord van malhanderen moet deelen ; vermits de Regel te kort valt om het geheele Woord daar te zetten / scheidende dan het Woord in deelen / steld men als dan na het laatste Geschreeven deel / het Teeken (-of-).

Kort Taal-berigt, 't welke wy hier tot een Toegift zullen by voegen.

Om nu ook nog een Woord of twee van de zaak en Spraak zelve te spreken, zo weet, dat het eene groote volmaaktheid en cieraad van een Taal is, dat haare Woorden wel geschikt en onderscheiden worden; want offchoon het Spreekwoord is, het welke zegt:

*Gevoeld met hen, die 't Hoofd om we:enscappen breeken,
Maar voegt uw'Spraak en Taal na dat de Luiden spreeken.*

en wederom

*De Spraak die valt en ryst, de Spraak die komt en gaat,
En bangt heel aan 't gebruik, in wien geweld zy staat.*

C 5

Wy

Wy meenen echter aan 't gemeen gebruik zo krachtig niet verbonden te zyn, of wy moeten met reden en bescheid in dit geval alles te voorschyn brengen, dat tot meerder gemak en cieraad dienen kan. De over-een stemming der Geleerden, is de rechte gewoonte in het spreken. En in dezen Regel hebben wy de volgende Woorden onderscheidelyk aangemerkt.

Dy, dyn en *du* zyn veronderde Duitfche Woorden, dewelke, om datze een hard en onaangenaam geluid hebben, en niet meer worden gebruikt dan alleen in toorn en gekyf, zeggende: *du Bengel, du Booswigt, du Verrader, dyn Schelmstukken, dat dy de Beul sta, enz.*

Doe, cum is een By-woord, en beduid als, *doe Augustus Roomsche-Keizer was, is Christus gebooren.* Maar om onderscheid te hebben tuschen het Werkwoord *doen, facere, ik doe, ik maake,* zo gebruiken wy liever het Woord *toen,* zeggende: *Toen Augustus Roomsche-Keizer was, is Christus gebooren.*

Doch, sed, en toch sedes, geeven niet hetzelfde te kennen. *Doch,* geeft reden in 't vervolg van een verhaal, en is zoo veel als *maar.* Het word zo wel gezeld, *Doch 't gaat niet vast.* *Toch,* is een Smeekwoord, *Doe het toch, of ook wel een bevestinge, ja toch, 't is toch zo, als ik zegge.*

Die en *de* zyn twee woorden van onderscheiden gebruik en beteekenis. Maar zo wanneer, en in wat gelegenheid men *de* of *die* moet zetten, daar in word van veele Schryvers grovelyk gedwaald; want zy schryven zomtyds *die Koning, die Heeren, die Legers,* enz. Schoon zy in 't voorgaande niet eens gewag hebben gemaakt, nog van *Koning,* nog van *Heeren,* nog van *Legers,* derhalven behoordenze dan

te

ze sehryven, *de Koning, de Heeren, de Legers*; enz. Het woord *die*, moet alleenlyk dan geschreeven worden, namelyk: als 'er *dewelke, of dezelve, of zodanige*, in deszelfs plaats kan worden gezet, behoudens een goeden zin.

Hem en *zich* hebben een merkelyk onderscheid, hoewel daar in 't spreken weinig op word gelet. Hy heeft *zich* bekeerd, moet men zeggen: en niet hy heeft *hem* bekeerd, want *zich* te bekeeren, is *zichzelven* bekeeren; maar *hem* te bekeeren, is *een ander* bekeeren.

Het verschil tuschen *hem* en *hen*, moet ook in agt genomen worden. *Hem* word van een Man in het Eenvoud gebruikt. *Hen* in 't Meervoud.

Hem en *hun*, hebben een onderscheiden gebruik, *hen* is een *Substantivum*, en geeft het *Meervoud* der Mannelyke Persoonen te kennen, Hy zeide tot *ben*, dat is, *ben lieden*, maar *hun* is een *Adjectivum*, en dat moet gebruikt worden als men van hunne *Goederen, Daaden, of hebbelykbeden* spreekt. Het zyn *hunne Huizen, Werken, Bekwaamheden*, enz.

Kennen, *noscere*, en kunnen, *posse*, ik *ken*, en ik *kan*, zyn van zeer groot onderscheid, gelyk wy alle weeten; dog worden in *Holland* van 't gemeene Volk onbedagtelyk door malkanderen gebruikt.

Leggen, *ponere*, en liggen, *facere*, zyn na 't gevoelen van sommige, ook van verscheiden betekenis en gebruik. Zo zeyd men, iets van zyne plaats *leggen* en anders op zyn Bedde *liggen*, verlagen *liggen*, enz.

Niet, *non*, Niets, *Nihil*, Niet, lonchent de daad van een zaak, als *het is niet waar, of ik heb dat niet ontvangen*. Niets, ontkent de zaak zelve, geheel en al, ik *heb niets ontvangen*.

Ooit en nooit, spreken van de *Voorgaanden tyd*:

im-

immermeer en *nimmermeer*, van den *Toekomenden*, maar 'dit onderscheid is niet zekerlyk, en gaat ook niet vast.

Rede of *redenen*, beteekent somtyds een verhaal, *eratio*, zomtyds een bewys, *ratio*, hy heeft klare en kragtige *redenen*, somtyds de *waarheid* of *wysbegeerte*: *Die Man tragt na de rede te leven.*

Tegen, *obviam*, beduid een ontmoetinge. *Hy komt my tegen.* Tegens, *contra*, beteekend Vyandschap, *Hy is tegens my.*

Jegens, *ergo*, drukt Vriendschap uit: *Hy is jegens my wel gezind.* Tot en te, kan men ook de meesten tyd onderscheidenlyk gebruiken. *Tot*, gebruikt men om de bewegingē na een plaats af te beelden. *Hy reist van Stad tot Stad.* *Te*, om een ruste uit te drukken, *Hy woont te Amsterdam.*

U en *uw'* zyn van verscheiden gebruik en beteekenis, 't welk noodzakelyk in de *Spelling* moet waargenomen worden, want *u*, ziet op de *Personen* daar men aan schryft, *Ik zegge u*, maar *uw'* heeft zyn opzicht tot hunne *Goederen* en *Daaden*, *uw' Handen*, *uw' Koopmanschap*. Hier is het zelve onderscheid, dat tusfchen *hen* en *hun* is aangewezen.

Zulke, en diergelyke aanmarkingen zyn 'er meer, die wy mischien in de volgende *Drukken* wat nader bedenken, en breder uitgeeven zullen.

Doch eer wy hier van afscheiden, willen wy de nauwkeurige *Lezers* nog aanwyzyn, dat 'er veele *Woorden* zyn, die wel één klank en uitspraak hebben, maar nochtans van verscheiden bereekenis zyn, en dat deze dieshalven door de *Spelling* alleen van malkanderen moeten* onderscheiden worden. By voorbeeld, *hair*, *comma*, *haar*, *illa*, *heir*, *Exer-*

aitus, *Hear*, *Dominus*, *Meier*, *Lacens*, meer, *plus*, *Beier*, *Ape*, *Beer*, *Verre*, *End*, *Anas*, en of ende *et*, *Einde*, *finis*, *Vier*, *Quatuor*, *Vuur*, *Ignis*, *Hert*, *Cor*, *Hart*, *Cervus*, *Hard*, *Durum*, en zulke opmerkingen zyn 'er veel, zonder nochtans dat de *Poëten* of *Rymers* daar aan gebonden zyn, als het anders in den *Kyrm* te passe komt.

ZEVENDE AFDEELING.

Waarin verscheidè Latynsche en Fransche Bastaardwoorden worden verklaard. op' order van
het A, B, C.

A.

- A** Bandonneeren, Verlaaten / laaten baaren.
 Accent, Woorb-blank / blank-teken.
 Adjunct, Bygehoegh / mehe-gezel / aankleef.
 Affectie, Hartstocht / aandoening genegenheit.
 Aggeeren, Gaen / bedryven / handelen.
 Allegoeren, By-brengen / aantrekken / voortjaalen.
 Amourens, Liefhebbende / Verliefd.
 Anmeeren, Aanmoedigen / moed-geven.
 Apart, Byzonder / afzonderlijk / verdeeld.
 Argument, Betoef / Bewijs-reden / Strijd-reden.
 Assuroeren, Verbedigen / bevestigen / verzekeren.
 Attent, Wandachtig aanmerkende / oplettend.
 Authoweit, Gezag / Wanzenijghheit.
 Avancement, Bezorring / bezorbering.
 Abrevieeren, Verkorten / in-trekken.
 Accepteeren, Aan-nemen / aan-baarden.
 Admirabel, Wonderbaar / uitsteekende.
 Affronteeren, Verongelyken / verkorten.
 Agreeabel, Behaaglyk / aangenaam.

Al-

- Alliantie, Verbond / Bond-genootschap.
 Ampel, Wijd / breed / rum.
 Annex, Aangehegt / bygehoegt.
 Apologie, Verantwoording / Verweer-schift.
 Arresteeren, Besluiten / beslaan / vast-stellen.
 Assignatie, Nantuyzing / overtuizing / betuig.
 Attestatie, Getuig-schift / Getuiging.
 Autentyk, Geloofwaardig / eigen-geloofwaardig.
 Avantage, Voordeel / de beste hang.
 Abominabel, Gruwelyk / versoeilyk.
 Accès, Toegang / afgang.
 Admitteeren, Toestaan / inwilligen.
 Alteratie, Verandering / onmetelheid.
 Antecessor, Voorzaat / Voorganger.
 Apostel, Beschet / Handrekening / afbaarding.
 Assisteeren, Dystaan / Raad-geeven / versterken.
 Attrappeeren, Betzappen / achter-haalen.
 Abondant, Overbloedig / veel.
 Accomodeeren, Voegen / toepassen / gerieven.
 Adresseeren, Schikken / bestellen / verhoegen.
 Apparent, Ouysschynlyk / schynbaarlyk.
 Absent, Af-weezende / af-weezig.
 Accordeeren, Verbzagen / over-een-komen.
 Advenant, Over een-komst / by gevolg.
 Apart, Afgezonderd / afgeveerd.
 Absoluit, Onbepaald / volstrekt.
 Accuraat, Nauwkeurig / wel-geschikt.
 Advys, Goed-dunken / verricht / waarschouwing.

B

- B**Agacie, Reis-tuig / Gepak.
 Befaamt, Vermaard / berugt.
 Bibliotheek, Boek-kamer / Boekschat / Boekzaal.
 Blamieren, Naam-schenden / eer-rooven.
 Braveeren, Trotseren / wind-bzeeken.

Bonf.

Bouffon, Patsmaaker / Speel-gek.
 Balanceeren, Wegen / vergelijken.
 Beneficeeren, Weldoen / verbeteren.
 Blasphemeeren, Tasteringen.
 Brutaal, Onbeschoft / bevrachtig.

C

Cabinet, Juweel-kamer / geheim-schat.
 Censureeren, Bestraffen / doozhaalen.
 Circumstantie, Omstandigheid / omzwaier.
 Collision, Abond onthijt / hozt onthaal.
 Credentiaalen, Geloofs-brieven / Cer-brieven.
 Custos, Hofter / Opziender / Hoeder / Wachter.
 Calancieeren, Verwaagen / betichten.
 Civil, Burgerlijk / heusch / beleefd.
 Cerificeeren, Zeker maaken / verzekeren.
 Collegie, Verzameling / Bu-reen-konst.
 Crediteeren, Gelooven / vertzouwen / bozgen.
 Calculatie, Rekening / oberflag / oberleg.
 Collega, Amptgezel / Amptgenoot.
 Caresen, Liefkozen / stzeelen / onthaaalen.
 Compassi, Mede-leiden / beernis.
 Cartel, Mitsaaging / Mitsaag-brief.

D

Dateeren, Dag stellen / Dagteekenen.
 Decisie, Beslechten / Uitspraak / Donnig.
 Different, Verschillig / onderscheid.
 Dubueus, Twijfelagtig / anzeker.
 Declareeren, Verklaaren / Party-biezen.
 Digniteit, Waardigheid / aanzien / Staat.
 Domistiquen, Guts-genooten / Behuigden.
 Dedicatie, Toewijning / toe-eigening / opzacht.
 Direct, Regel-recht / recht-streeks / recht-toe.
 Defect, Gebrekkelijk / onbalmaakt.
 Directie, Bestuuring / beleid / richting.

De

Defondeeren, Verkwieren / verbedigen.
 Discours, Hebenboering / Hebeneeren / Praatsen.
 Defensyf, en Offensyf, Beschuttringe / beschadigende.
 Discreet, Beschelden / Verstandelijck.
 Definitie, Bepaaling / Uitbeelding / Afchetsing.

E

E Clipsis, Verduistering / Zon-duister / gebzeek.
 Editie, Uitgeving / Druk.
 Effect, Gemzocht / volbringing / uitwerking.
 Egaal, Gelykmaattig / eben gelyk.
 Element, Hoofstaf / beginzel.
 Embarqueeren, Inscheepen / Inlaaden.
 Equipage, Uitrusten / uitredding.
 Eschappeeren, Ontsnappen / ontkomen.
 Euangelium, Blyde-boodschap.
 Examineeren, Onderzoeken / onderbzaagen.
 Eloquent, Wel-sprekend / taalvaardig.
 Emploëeren, Besteeden / aan-leggen.
 Equivocatie, Woord speltingen.
 Essentieel, Wezendelijck / zaakelijck.
 Exelentie, Doortreffelijckheid.

F

F Abel, Vertelling / Verbichtzel / klucht.
 Fiat, Het geschiede / 't is goet.
 Flateeren, Pluim-strijken / bluen.
 Formeel, Gantschelijck / volslagen.
 Fraudeeren, Bedriegen / Sluiken.
 Functie, Ampt-Bediensing.
 Facit, Het maakt / dat komt uit.
 Fidecomis, Erf-beveeling / Erf-betrouwing.
 Floreeren, Bloeyen / welvaarende zyn.
 Fortuina, Geluk / wel-val / luk-staat.
 Frequenteeeren, Door-wandelen / by-woonen.
 Fondament, Grond-slag / Grond-vest.

Fail.

Faillieren, Ontbreeken / missen / Bankzoet gaan.
 Finantie, Inkomsten / Schat / Col.
 Fourneoren, Op-brengen / leveren / verschaffen.

G.

Generaal, Gemeen / algemeen.

Glorie, Lof / Roem / Heerlijkheid.

Genereux, Edelmoedig / grootmoedig.

Grammatica, Letter-konst / Spraak-konst.

Geographie, Waerbeschrijving / Waerklout-kunde.

Gratie, Goedgunstigheid / genade / dankzegginge.

Gereformeerd, Verbozmd / verbeterd.

H.

Habyt, Kleeft / kleefting.

Honorabel, Eerlijk / Eerbaar.

Harmonie, Welluiding / Over-een-stemming.

Humeur, Dagt / eigen-aard / zinnelijkheid.

Haasardeeren, Wagen / avontuuren.

Horribel, Schrikkelijk / grouwlijk.

Historie, Geschiedenis / verhaal / gedenkschift.

Horifond, Gezigteinder / Gezigting / Him.

I.

Ilustere, Doozluchtig / vermaard:

Imaginatie, Inbeelding / verbeelding.

Incivil, Onburgerlijk / onbeleefd.

Item, Desgelijks / ingelijks / zo ook.

Jalours, Begzielt / Minverig.

Journal, Dag-register / Dag-boek.

Justitie, Bericht / Recht / Rechtvaardigheid.

Immediaat, Onmiddelijk / eensklaps.

Inclinatie, Genegenheid / neiging.

Importantie, Gewigtigheid / aangelegenheid.

Incluis, Ingesloten / inbegrepen.

Impossibel, Onmogelijk / ondoenlijk.

Incommodeeren, Ontrieben / ongelegenheid maaken.

D

Im-

Impotent, Onmachtig / Ziebelijk.
 Indifferent, Overfchillig / eenereis.
 Impressie, Afdrukking / inbeelding.
 Indirect, Wromweg / adregeet.
 Inprobeeren, Wrasadkeuren / afwagzen.
 Indispuut, Ongefeild / ongezoed.
 Infram, Erloof / verachtelyk.
 Informeeren, Kennis nemen / ondertogzen.
 Injurie, Ongeleijk / antreering.
 Insolvent, Onbetamelijk / onredelyk.
 Instructie, Onderwys / berichting.
 Inpertinent, Slozig / ongerijmd.

L.

L Amentereen, Jammeren / weklagen.
 Legitime partie, Wetrig deel.
 Liberaal, Mild / gulhartig / wrommoedig.
 Logeeren, Wuishesten / herbergen.
 Lexitieux, Geil / wellustig / weelberig / ritzig.
 Laudeeren, Loben / prijzen / verheffen.
 Liber, Los / wry / ongebonden.
 Logica, Beden-konst / Bewijs-konst.
 Laxeren, Lozen / lossen / openen.
 Legaat, Afgezant / Erf-maaking / Erf-gaf.

M.

M Aculatuur, Kluis-papier / Scheur-papier.
 Medaille, Pronkpenning / Potpenning.
 Milioen, Tienmaal honderd-duizend.
 Model, Voorbeeld / Schets / Ontwerp.
 Murreeren, Mozen / mozen.
 Mysterie, Geheim / verborgenheit.
 Magneet, Noord-ster / Zuid-ster.
 Medicament, Genees-kruut / Genees-beank.
 Minister, Dienaar / Predikant.
 Modeeren, Middelen / matigen.

Magnificq. Overlijt / Hoogftabig / gzaantsch.
Mindteeren. Bezochten / overweegen / bedenken.
Mirakel, Wonderwerk / Wonderbaar.
Modest; Zedig / Stemmig / Ingetoogen.
Maintineeren, Handhaaben / beschermen.
Melancolycq, Zwaarmoedig / tzeurig.
Miserabel, Elendig / beertlijk / jammerlijk.
Molefteeren, Overloften / miselijk ballen.
Manufactureen, Handwerk-felen.
Melodie, Zoet-geluid / Zang-geluid.
Manquement, Ontbrekkinge.
Memorabel, Gedenkwaardig.
Manuscript, Hand-ichrift.
Memoriaal, Hand-boek / Klad-boek.
Maximen, Grand regel / gewoonte.
Menageeren, Huishouden / zinnig zyn.
Meriteeren, Verdienen; waardig maaken.

N.

Navigatie, Schipbaard / Zeebaard.
Nobel, Edel / braaf.
Negotie, Zaaft / Handeling / Hoophandel.
Nymph, Maagd / Halbe-godin.
Neutraal, Onzijdig / geen-riek.
Nominatie, Noeming / opstel.
Nota-bene, Merkt wel / let wel.
Notabel, Merkweljk / aanzienlijk.
Notitie, Wantekening / kundichap.

O.

Objectie; Tegenswerping / hoortwerp.
Occasi, Gelegenheit / houzel.
Odieux, Haatelijk / verfoemlijk.
Offenceeren, Verangrijken / teek doen.
Ombrage. Schaduw / onslag.
Operatie, Werking / uitwerking.

Ordinaris, Gewoonlijk / gemeenlijk.
 Oflaters, Gyzelaars / Verpandelingen.
 Obligatie, Schuld-brief / hand-schijf / verbintenis.
 Octroi, Verleening / Gunst-brief / vergunning.
 Offereeren, Aanbieden / toebienen.
 Opinie, Maan / Meinig / Inbeelding.
 Ordonneeren, Instellen / schikken / bevelen.
 Observeeren, Waarnemen / aanmerken.
 Oppositie, Tegenstellinge / Weder-stand

P.

PAjement; Brokkel-geld / Klein-geld.
 Pecceeren, Zondigen / misdoen.
 Philosophceeren, Wijsgeeren / Wijsheid zoeken.
 Picant, Steekelig / spitsbinnig / scherp.
 Plaifler, Droogheit / vermaan / list.
 Poenitentie, Leedwezen / Boetvaardigheid.
 Politycq, Burgerlijk / Burger-heersching.
 Practycq, Bewerking / uitwerking / list.
 Publiceeren, Afkondigen / aflezen.
 Palmenteeren, van Overgeding spzeeken.
 Pedanterie, Kinderwerk / Teunterie.
 Physica, Natuurkunde Natuur-wet.
 Piqueeren, Streken / dwars-boomen.
 Planeet, Omaal ster / Zwerf-ster.
 Politie, Burgerstand / Burgerfchap.
 Practifeeren, in 't werk stellen / uitwerken.
 Publycq, Openbaar / gemeen.
 Parabel, Geijhenis / Sinnebeeld.
 Pedestel, de Voet van een Stijl.
 Piramide, Naald / Graf-naald.
 Plenipotentiaris, Bevollmagtigde.
 Poligamie, Veel vrouwenigheid.
 Preceffeur, Doozganger / Doozzaat.
 Purgeeren, Zuiveren / lozen / reinigen.

Par-

Particulier, Byzonder.

Patent, Open-brief / Placaat / bevel.

Pellegrim, Bedevaard-reizzer / Kluizenaar.

Positie, Stelling / stand.

Predestinatie, Voorbeschikkinge.

Q.

Qualiteit, Manzen / hoedanigheid / Staat.

Questie, Geschil / Draagstuk.

Quidam, Kwant / Vent / Half-gek.

Quantiteit, Grootheid / hoe-grootheid.

Quitantie, Kwijt-brief / Kwijt schelding.

Quiteeren, Kwipten / verlasten / ontslaan.

R.

Raar, Zelden / zeldzaam / ongemeen.

Recept, Ontfangen / in-neemzel.

Rigoreux, Stzeng / stzaf.

Roëeren, Uit-doen / uit-schrijven.

Ruïneeren, Vernielen / te gronde werpen.

Rabat, Af-korting / af-slag.

Recommandeeren, Aan beveelen / aan-prijzen.

Rojaal, Koninklijk / Keurlijk.

Rumoer, Gerugt / getier.

Railleeren, Gekken / Voerten.

Recompens, Vergeltinge.

Ratificeeren, Behzachtigen / gestadigen.

Recreatie, Vermaak.

Redresseeren, Herstellen / herschikking.

Reductie, Herbzenging / herleding.

Reël, Wadelijk / zakelijk.

Reflectie, Verbuiging / Weerslag.

Refuceeren, Weigeren / af-slaan.

Refuteeren, Weder-leggen.

Register, Casel / Bladwijzer / Tijdt.

Reglement, Schikking / richting.

D 3

Re-

Reguleeren, Schikken / regelen.
 Reliquien, Overblijfselen.
 Remarqueeren, Aanmerken.
 Remedie, Hulp-middel / Heel-middel.
 Remissie, Vergiffenis / vergeving.
 Remonstreeren, Vertoonen / vertoogen.
 Rencontreeren, Ontmoeten / bejegenen.
 Renommés, Vermaardheid.
 Renouceeren, Ontzeggen / opzeggen.
 Renvoïeeren, Verzenben / weder-zenben.

S.

Sacrament, Heel-teeken / Bond-teeken.
 Scientie, Wetenschap / weten.
 Secondeeren, Bynaan / onder-bangen.
 Significatie, Betekening / beuiding.
 Sociëit, Maatschap / genootschap.
 Spatie, Wjide / ruimte / ledige plaats.
 Stabileeren, Vaststellen / vasten.
 Subject, Onderwerp / Grondzaak.
 Synode, Kerchvergadering / Opper-kerckenraad.
 Salaris, Loon / Bezalving / Werk-loon.
 Scrupuleux, Angstig / schroomachtig.
 Secret, Geheim / Verborgen.
 Simpel, Enkel / eenvoudig / slegt.
 Solemneel, Preefteljk / plechteljk.
 Specie, Gebaante / byzonder.
 Stature, Lijf-groote / Lijf-gestalte.
 Subyt, Snel / schieljk / terstond.
 Salveeren, Bergen / vastigen / behouden.
 Secte, Aangang / gezindheid / gebedheid.
 Simuleeren, Verinzen / bewimpelen.
 Sinciteeren, Benaarstigen / verzoeken.
 Specificceeren, Afzonderen / noemen.
 Studeeren, Bevljptigen / Oeffenen.

Sub-

- Subsidie, Onderstant.
 Satisfactie, Voldoeninge.
 Secuur, Zeggeloos / onbekommerd.
 Sincer, Oprecht / eendubbig.
 Souverain, Opperhoofd / opperste.
 Speculeeren, Bezinnen / bespiegelen / bescouwende.
 Stuur, Orssen-hamer / Teer-hamer.
 Subsisteeeren, Bestaan / stand-houden.
 Sententie, Donnys / Tinspreuk / Geboeelen.
 Singulier, Bezonder / zonderling.
 Spolieeren, Verrooven / Plunderen.
 Substantie, Wezenigheid / Zelfstandigheid.
 Separeeren, Scheiden / afzonderen.
 Situatie, Stand gelegenheid.
 Subtyl, Scherpzinnig / Schrande.
 Sereux, Ernstig / zakhelyk.
 Seccodéeren, Nabolgen / gelukken.
 Serviteur, Dienaar.
 Seccessor, Eeuvolger / Nazaat.
 Sexe, Geslacht / kunne.
 Sufficient, Genoegzaam.
 Suite, Staat / Geval / Sleep.
 Summa, Hoort bijzich / Inhoud te zamen.
 Superflu, Overbloedig / overtollig.
 Superstie, Op-geloof / over-geloof / overstellig.
 Suppliant, Smeekeling / verzoeker.
 Supponeeren, Onderstellen / neer-stellen.
 Suspect, Verdacht.

T.

- Tardaeren, Vertorven verbeiden / zuhkelen.
 Temperen, Mengtgen / vermengen.
 Theologant, Sub-geleerde / Schrift-geleerde.
 Timide, Bloot / bezigtig / beschroomd.
 Tollereeren, Verdraagen / duiden.

Tractaat

Tracteeren, Handelen / onthaaLEN / liegen.
 Tumult, Oproer / verwarring.
 Taxeeren, Schatten / waarden.
 Tenteeren, Verzoeken / bezoeven.
 Titul, Op-schzift / Eernaam.
 Traditie, Overlevering / opzacht.
 Tubeeren, Berouren / verwarrren.
 Termyn, Bepaaling / maal-reken.
 Theorie, Beschouwing / bespiegeling.
 Totaal, Geheel / en al.
 Transformeeren, Verhooren / gebaant-veranderen.
 Testament, Niterste wil / erf-schikking.
 Translateeren, Overzetten / overdraagen.
 Testimonium, Getuigenis / Getuig-brief.
 Transporteeren, Overzacht / overlevering.
 Travaalleeren, Arbeiden / knellen.

V.

Vacant, Ledig.

Vacantie, Ledigheid / Dier-tijd.

Vehement, Hevig / heftig.

Volume, Boek-deel / Boek-band.

Victualie, Voedzel / leestogt.

Valideeren, Gelven / vergelven.

Vexeeren, Knellen / plaagen.

Vigelant, Waker / blug.

Voluntair, Dypwilliger / gewillige.

Variabel, Veranderlijk / wisselbaar.

Visibel, Zichtbaar / zienlijk.

Vilifiteeren, Bezoeven / aanspreken.

Visiteeren, Openen / onderzoeken.

Vitius, Gebzektig / slozig.

Unie, Eenigheid / vereenigen.

Useeren, Gebruiken / verslijten.

Usurpateur, Bezit-meester / Gelmelkenaar.

E I N D E.